

3/к

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра образотворчого мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО :

Проректор з науково-педагогічної і навчальної
роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В.

“ 17 ” жовтня

2016р

МАЛЮНОК

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки освітнього ступеня «Бакалавр»

галузі знань 0202-Мистецтво

напряму 6.020205-Образотворче мистецтво

Програма навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання що вивчають дисципліну «Малюнок» за напрямом підготовки 0202 - Мистецтво, спеціальністю 6.020200 - Образотворче мистецтво.

“_01_”, __грудня__ 2016 р. 11 с.

Розробник: Тарасюк Іван Іванович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва.

Рецензент: Лесик Олександр Володимирович, професор кафедри образотворчого мистецтва, доктор архітектури, професор.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

протокол № _6_ від “_01_” __грудня__ 2016 р.

Завідувач кафедри: _____ (Лесик О.В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту мистецтв
протокол № _5_ від “_18_” _січня__ 2016 р.

Голова науково – методичної комісії інституту _____

Шиманський П.Й.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № _6_ від “_17_” __02__ 2016 р.

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни професійної та практичної підготовки "Малюнок" складена на основі програми навчальної дисципліни та навчального плану з урахуванням навчального навантаження студента. При вивченні нормативна дисципліни студентів спеціалізації "Художньо-комп'ютерна графіка" , "Монументально-декоративний живопис" та "Художній розпис культових споруд" і містить такі розділи:

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 34	0202-мистецтво	Нормативна
	6020205 - образотворче мистецтво	
Модулів 10	Образотворче мистецтво	Рік підготовки 4
Змістових модулів 20		Семестр 7,8
ІНДЗ: немає		Лекції - год.
Загальна кількість годин 1020		Практичні (семінари) 0 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання) 7 семестр аудиторних консультації самостійної роботи 8 семестр аудиторних консультації самостійної роботи	бакалавр	Лабораторні 104 год.
		Самостійна робота - год.
		Консультації - год.
		Форма контролю: 7 – іспит; 8 – залік.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Малюнок» є формування професійних знань, умінь і навичок, необхідних для втілення творчого задуму графічними засобами, вивчення методів, системи роботи та основних технік.

2.2 Основними завданнями вивчення дисципліни «Малюнок» є:

- ознайомлення з видами і жанрами малюнку;
- опанування зображення предметів у будь-якому середовищі та освітленні;
- формування умінь передавати об'єм предмета;
- формування творчої особистості студента;
- розвиток образного мислення і художніх здібностей, виховання загально-естетичної культури студентів.

2.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- закони реалістичного зображення об'ємної форми на площині;
- методiku та послідовність виконання графічної роботи у різних техніках та жанрах;
- особливості визначення та розміщення форми в умовному просторі робочого листа;
- конструктивні рішення форми предметів з урахуванням їх просторового положення, враховуючи правила лінійної та повітряної перспективи;
- світлотіньові рішення форми і встановлення основних тональних відношень;

вміти:

- об'ємно-просторово сприймати натуру;
- визначати та помічати положення форми в умовному просторі робочого листа.
- будувати об'ємну форму на площині робочого листа на основі знання правил лінійної та повітряної перспективи, застосовуючи графічні засоби монохромного зображення (лінія, штрих, тон).
- виявляти цю форму користуючись градаціями світла (світло, напівтінь або напівтон, власна тінь, падаюча тінь, рефлекс, бік).
- передавати характер та рух форми, її матеріальність, фактуру та зв'язок з навколишнім простором засобами тону (світлотіньовими відношеннями).
- аналізувати конструкції форми зображуваних предметів;
- правильно оцінювати та знаходити пропорційні відношення всіх елементів зображувальної натури, як лінійно-об'ємних так і світлотіньових;
- вільно володіти всіма графічними засобами зображення (техніка малюнка)
- використовуючи знання про властивості та особливості різних матеріалів якими виконується малюнок.
- Свідомо та послідовно застосовувати для роботи принцип від загального до конкретного а потім від деталей до узагальненого.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 1020 години / 34 кредитів.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

3 курс 5 семестр

Змістовий модуль I. Малюнок голови людини при різному освітленні.

Тема 1. Лекція. Особливості тонального рішення постановки голови людини при різному освітленні.

Тема 2. Малюнок голови людини з чітко вираженою анатомічною будовою при наведеному освітленні.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати голову в форматі, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати та промодельовати тоном. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

Тема 3. Малюнок голови людини при складному освітленні.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати голову в форматі, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати з урахуванням перспективного скорочень та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

Змістовий модуль 2. Малюнок голови людини в різних ракурсах.

Тема 4. Малюнок голови людини з виразними рисами у нескладному ракурсі.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати голову в форматі з обраної точки зору, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати з урахуванням перспективного скорочень та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

Тема 5. Малюнок голови людини з виразними рисами у складному ракурсі.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати голову в форматі з обраної точки зору, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати з урахуванням перспективного скорочень та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

2 семестр

Змістовий модуль 3. Малюнок напівфігури людини з руками.

Тема 6. Малюнок гіпсової моделі руки в різних ракурсах.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець; на одному аркуші закомпонувати з зображення моделі руки в різних ракурсах. Знайти пропорції, зроби лінійну-конструктивну побудову моделі. Завершити малюнок засобами світлотіні.

Тема 7. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в нескладному ракурсі.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); передати особливості композиції напівфігури форматі з обраної точки зору, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати з урахуванням перспективного скорочень та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

Змістовий модуль 4. Малюнок напівфігури людини у різних ракурсах.

Тема 8. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в складному ракурсі.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати натуру, знайти пропорційні співвідношення, її конструктивно-анатомічну структуру та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

Тема 9. Малюнок одягненої напівфігури людини в інтер'єрі.

Формат 0,5 аркуша; матеріал: олівець або вугілля (на вибір студента); закомпонувати натуру на форматі, знайти пропорційні співвідношення, її конструктивно-анатомічну структуру та промодельовати тоном, зберігаючи цілісність. Передати просторове середовище. Роботу над зображенням вести від загального до конкретного і навпаки.

4. Структура навчальної дисципліни "Рисунок"

Таблиця 2

5 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Усього	у тому числі						
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	К о н т р. р о	Ко нс.

							6.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Малюнок голови людини при різному освітленні.								
Тема 1. Лекція. Особливості тонального рішення постановки голови людини при різному освітленні.	0,5	0,5						
Тема 2. Малюнок голови людини з чітко вираженою анатомічною будовою при направленому освітленні.	29,5	0,5		7		16		6
Тема 3. Малюнок голови людини при складному освітленні.	31	-		8		17		6
Разом за змістовим модулем 1	61	1		15		33		12
Змістовий модуль 2. Малюнок голови людини в різних ракурсах.								
Тема 4. Малюнок голови людини з виразними рисами у нескладному ракурсі.	29,5	0,5		7		16		6
Тема 5. Малюнок голови людини з виразними рисами у складному ракурсі.	32,5	0,5		8		18		6
Разом за змістовим модулем 2	62	1		15		34		12
Усього годин	123	2		30		67		24

6 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Усього	у тому числі						
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	К о н т р. р.	Ко нс.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 3. Малюнок напівфігури людини з руками.								
Тема 6. Малюнок гіпсової моделі руки в різних ракурсах	26	-		4		16		6
Тема 7. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в нескладному ракурсі.	27	-		5		16		6
Разом за змістовим модулем 3	53	-		9		32		12
Змістовий модуль 4. Малюнок напівфігури людини у різних ракурсах.								
Тема 8. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в складному ракурсі.	26	-		4		16		6
Тема 9. Малюнок одягненої напівфігури людини в інтер'єрі.	30	-		5		19		6
Разом за змістовим модулем 4	56	0		9		35		12
Усього годин	109	0		18		67		24

5. Теми лабораторних занять

1 семестр Змістовий модуль 1.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Малюнок голови людини з чітко вираженою анатомічною будовою при направленому освітленні.	7
2	Тема 2. Малюнок голови людини при складному освітленні.	8
	Разом	15

Змістовий модуль 2

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Малюнок голови людини з виразними рисами у нескладному ракурсі.	7
2	Тема 2. Малюнок голови людини з виразними рисами у складному ракурсі.	8
	Разом	15

2 семестр Змістовий модуль 3.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Малюнок гіпсової моделі руки в різних ракурсах	4
2	Тема 2. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в нескладному ракурсі.	5
	Разом	9

Змістовий модуль 4.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в нескладному ракурсі.	4
2	Тема 2. Малюнок одягненої напівфігури людини в інтер'єрі.	5
	Разом	9

6. Самостійна робота

Змістовий модуль 1.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Особливості тонального рішення постановки голови людини при різному освітленні.	6
2	Тема 2. Малюнок голови людини з чітко вираженою анатомічною будовою при направленому освітленні.	10
3	Тема 3. Малюнок голови людини при складному освітленні.	17
	Разом за змістовим модулем 1 (5 семестр)	33
4	Тема 4. Малюнок голови людини з виразними рисами у нескладному ракурсі.	16

	Тема 5. Малюнок голови людини з виразними рисами у складному ракурсі.	18
	Разом за змістовим модулем 2 (5 семестр)	34
5	Тема 6. Малюнок гіпсової моделі руки в різних ракурсах	16
	Тема 7. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в нескладному ракурсі.	16
	Разом за змістовим модулем 3 (6 семестр)	32
7	Тема 8. Малюнок одягненої напівфігури людини з руками в складному ракурсі.	16
8	Тема 9. Малюнок одягненої напівфігури людини в інтер'єрі.	19
	Разом за змістовим модулем 4 (6 семестр)	35
	Разом	134

7. Методи навчання

Методи навчання — це упорядковані способи діяльності викладача та студента, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань.

Вивчення курсу "Малюнок" передбачає застосування методів навчання таких груп (за Ю. Бабанським), як:

- Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
- Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
- Методи контролю та корекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
- Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Розглядаючи методи кожної групи з врахуванням специфіки викладання даної дисципліни отримаємо на ступний список:

- Розповідь-пояснення, бесіда, лекція (словесні методи передачі навчальної інформації);
- ілюстрація, демонстрація (наочні методи передачі навчальної інформації);
- досліди, вправи, навчальна праця (практичні методи передачі навчальної інформації);
- індуктивні та дедуктивні методи (згідно логіки передачі та сприймання навчальної інформації);
- репродуктивні, творчі та проблемно-пошукові (за ступенем самостійного мислення студента у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь та навичок)
- навчальна робота під керівництвом викладача, тобто самостійна робота в аудиторії та самостійна робота студентів поза контролем викладача. (за ступенем керівництва навчальною роботою)
- зацікавлення, заохочення та покарання в навчанні(через усний осуд) являються методами стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- усний, письмовий, практичний, графічний, контроль, самоконтроль, самооцінка.

На практиці викладач, як правило інтегрує методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної мети.

8. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Забезпечення систематичного, повного, точного і оперативного отримання інформації про навчальний процес, відбувається за допомогою способів діагностичної діяльності. Вони дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу. Викладання курсу згідно кредитно-модульної системи організації навчального процесу передбачає діагностику успішності навчання методами контролю. Контроль в свою чергу використовується у двох видах: поточному та підсумковому. Специфіка курсу полягає у застосуванні методів практичної перевірки та графічного контролю.

Засобами діагностики успішності навчання з курсу "Рисунок" є завдання для лабораторних занять (академічні постановки), перегляд художніх студентських робіт виконаних згідно завдань для лабораторних, самостійних та індивідуальних, що являються модульним контролем та білети на підсумковий контроль (залік чи іспит згідно навчального плану) з практичним та теоретичними завданнями.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу "Малюнок" здійснюється за 5-бальною шкалою. Підсумковий бал (максимально – 100 балів) можна набрати двома способами з урахуванням балів набраних за результатами модульних контрольних робіт без здачі екзамену (заліку) та без врахування цих балів, але зі здачею екзамену (заліку). В першому випадку поточна семестрова оцінка визначається, як сума двох складових:

Завдання до підсумкового контролю:

Контрольна робота – виконати малюнок одягненої напівфігури людини з руками при денному освітленні. В малюнку передати особливості композиції напівфігури в форматі, передати пропорції натури, промодельовати об'єм, за допомогою конструктивного та світлотіньового моделювання графічними засобами, зберегти цілісність зображення.

Диференційований Залік - виконати малюнок голови людини з плечовим поясом натурщика при денному освітленні. Закомпонувати голову з плечовим поясом в форматі, знайти пропорційні співвідношення, конструктивно побудувати та промодельовати тоном.

Навчальна дисципліна "Малюнок" є нормативною дисципліною професійної та практичної підготовки, вона читається у студентів спеціальності образотворче мистецтво з І - 4 семестри. Кількість семестрів відповідає кількостям залікових кредитів. Останні в

свою чергу складаються із двох модулів, а саме: модуль І- самостійні та аудиторні завдання поточного контролю; модуль ІІ - модульний контроль.

Модульний контроль (модуль 2) включає дві модульних контрольних роботи. Враховуючи специфіку курсу модульні контрольні роботи відбуваються у вигляді перегляду та оцінюються. Об'єктивність в оцінюванні робіт з рисунка досягається на основі композиції, технічної грамотності та образності.

5 (відмінно) - грамотне розміщення рисунка на форматі (картинній площині), дотримана рівновага та ритмічність частин, враховано основні закономірності композиції. Пропорції, форма та її просторове положення виконані професійно грамотно, творчо, на основі закономірностей перспективи, пластичної анатомії, світлотіні. Зображення є виразним, сприймається образно, цілісно, вдало виражає стані світлотіні, динаміка, ритм тощо.

4 (добре) - Допущені незначні помилки в композиції рисунка, образотворчій грамоті та у створенні образного рішення.

3 (задовільно) - Порушено основні закономірності композиції рисунка. Допущено значні помилки у передачі пропорцій, конструктивної будови, виявленні світлотіні та ін. Рисунок сприймається маловиразним.

2 (незадовільно) - Композиційне вирішення рисунку виконане з грубими помилками. Рисунок, його пропорції, конструктивна будова, форма, світлотінь передані з недопустимими помилками відсутня гармонійна цілісність.

Дані критерії є орієнтовними і мають за мету надати викладачу методичну допомогу у непростій справі оцінювання навчальних досягнень студента та зорієнтувати його на той рівень знань та вмінь, якого треба прагнути досягти у навчальному процесі. Звертаємо увагу викладача на те, що оцінюються досягнення студента, а не його прорахунки.

10. Методичне забезпечення

1. Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок, живопис, скульптура» (для студентів 1-5 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, напряму підготовки 1201 (6.060102) Архітектура) / Укл.: Манохін В.П., Мирончик П.В. – Харків: ХНАМГ, 2009. - 20 с.
2. Рисунок для дизайнерів 1 курсу (Часть 1. Учебно-методическое пособие). / Автор: Овчинникова М.Л., редактор: Масленникова С.Г. – М., 2007. – 12 с.

3. Сухенко В. О. Рисунок [Текст]: методичні рекомендації / В. О. Сухенко. – К.: "BONA MENTE", 2004. – 184 с.

11 . Список джерел

1. Авсиян О.А. Натура и рисования по представлению. – М., 1985. – 65 с.
2. Антонович Є. А. Малюнок і живопис [Текст]: методичні рекомендації / Є. А. Антонович, В. А. Шпільчак. – К., 1990. - 28 с.
3. Аксёнов, К. А. Рисунок / К. А. Аксёнов. – М.: Панорама, 1990. – 132 с.
4. Артемьева, П. П. Исследования перспективных искажений / П. П. Артемьева. – М.: 1973. – 221 с.
5. Барщ, А. О. Наброски и зарисовки / А. О. Барщ. – М.: Искусство, 1970. – 23 с.
6. Беда, Г.В. Основы изобразительной грамоты / Г. В. Беда. – М.: Просвещение, 1969. – 47 с.
7. Волков Н. В. Геометрия и композиция картин / Н. В. Волков. – М.: Искусство, 1990. – 132 с.
8. Власов В.Г. Основы композиции декоративно-прикладного искусства. – СПб.: Образование, 1997. – 54 с.
9. Голубева О. Л. Основы композиции: Учеб. пособие. 2-е изд. – М.: дом «Искусство», 2004. – 120 с: илл.
10. Гребенюк Г.Є. Основи композиції та рисунок. // Г. Є. Гребенюк. -К.: Техніка. 1997. - 221 с.: іл.
11. Васютинский Н. Золотая пропорция / Н. Васютинский. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 76 с.
12. Дейнека А. Учись рисувати / А. Дейнека. – М.: Академия художеств СССР, 1961. – 36 с.
13. Иванова Г.И. Объемно-пространственная композиция. Учебник для вузов -, ISBN 5-9647-0003-9.
14. Кринский В.Ф. Элементы архитектурно-пространственной композиции / В. Ф. Кринский, И. В. Ламцов, М. А. Туркус. – М.: Стройиздат, 1968. – 197 с.
15. Одноралов Н. В. Материалы, инструменты и оборудование в изобразительном искусстве. - 2-е изд., доп. / Н. В. Одноралов. - М.: Просвещение, 1988. – 176 с.: ил.
16. Рабинович М. П. Пластическая анатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. / М. П. Рабинович. - М.: 1978. – с.
17. Ростовцев Н.Н. Учебный рисунок / Н.Н.Ростовцев. - М.: Просвещение. 1985. - 256 с., ил.
18. Ростовцев Н.Н., Теретьев А.Е. Развитие творческих способностей на занятиях рисованием / Н.Н.Ростовцев, А.Е. Теретьев. - М.: Просвещение 1987. - 176 с.: ил.
19. Соловьева Б. А. Искусство рисунка / Б.А.Соловьева. - Л.: Искусство. 1989. - 256 с.: ил.
20. Школа изобразительного искусства. Вып. 1: Учеб. Пособие. - 3-е изд., испр. доп. -М.: Изобразительное искусство, 1986. - 176 с.: ил.

Ресурси

1. www.education.gov.ua - сайт Міністерства освіти і науки України.
2. www.nbuv.gov.ua - сайт бібліотеки імені В.Вернадського.